

НЕКОЛИКО ДОКУМЕНАТА О СРЕДЊОВЕКОВНОЈ БОСНИ ИЗ ЗБИРКЕ MISCELLANEA SAECULI XV ДРЖАВНОГ АРХИВА У ДУБРОВНИКУ

Невен Исаиловић

Историјски институт Београд
neven.isailovic@iib.ac.rs

***Апстракт:** У овом чланку се доноси издање шест докумената о односима средњовековној Дубровнику и Босне са коменитаром. Сви они потичу из збирке Miscellanea saeculi XV која сада међу слабо изражене збирке Државног архива у Дубровнику. Прва три документа су задужнице босанских трговаца из Фоче (Радић Миловчић) и Праче (браћа Озрислав и Зуб Кранисалић) код дубровачких имућних грађана Милтина Придојевића и Анђоја Бујковића, у раздобљу од 1400. до 1402. године. Четврти документ је сведочанство о исписи сироведеној 1417. о урејродаји робља и кријумчарењу соли између дубровачке територије и Босне на подручју Дријева. Пети документ је необјављени део исписне процесе двојице влаха Ивана Ламјриној Чријевића из 1419. године, вођеној збој тога што је прихватио дар војводе Пејтра Павловића који је укључивао Перкино Село у Конавлима и тамошњи род Носановића. Шести документ је сведочанство о процесу двојице влаха Грјура Вукосалића Николића и двојице влаха Сандаља Хранића који су 1434. године отишли један сребрни суд Придију Остојићу из Црне Горе на Пељешцу.*

***Кључне ријечи:** Босна, Дубровник, Прача, Дријева, Перкино Село, Ушвицићи, Сандаљ Хранић, Грјур Вукосалић Николић, со, робље.*

Државни архив у Дубровнику, иако се ради о прилично добро истраженој архивској установи, доступној истраживачима историје Балканског полуострва и Медитерана већ скоро две стотине година, и даље нуди бројне корисне информације о прошлости Балкана, југоисточне Европе и Леванта. Када су у питању средњовековна Босна и њени односи са Дубровачком општином, подаци су изузетно бројни, посебно за раздобље од последње четвртине XIV века до слома свих облика средњовековне босанске државности 1480-их година. Већина повеља и писама одавно је објављена у више публикација, мада критичко издање, према свим дипломатичким стандардима, још увек недостаје (Miklosich, 1858; Pucić, 1858, 1862; Stojanović, 1929–1934; Radonić,

1934; Kolanović, 2006, pp. 249–253).¹ Издавање канцеларијских и нотарских списа представља већи изазов и њихово публикување се до сада одвијало у таласима. У последње време, у том су погледу посебно драгоцене две опсежне збирке које је приредио Есад Куртовић (исписи из серија *Debita notariae* и *Diversa cancellariae*, а спрема се и трећа збирка са исписима о Босни из серије *Diversa notariae*) (Kurtović, 2017; 2019).

Остајући у другом плану, неке мање запажене и, само шире посматрано, мање релевантне збирке и серије дубровачког архива крију такође важне и корисне информације. Једна од таквих збирки је и *Miscellanea*, подељена према хронолошком моделу, по вековима. Њено порекло везује се за неразврстане разнородне списе који су својевремено били у оквиру велике збирке *Acta Sancta Mariae Maioris* из којег су, између осталог, проистекла садашња *Diplomata et acta* (како наводи Јосип Лучић), а можда делом потиче и из серије *Massa Negrini – Miscellanea* (како наводи Игнациј Воје) (Lučić, 1967, p. 117; Воје, 1976, p. 47; Kolanović, 2006, pp. 253, 258). У овој делимично сређеној збирци налазе се бројне врсте докумената – оригинали јавно-правних и приватно-правних списа, акта о вођеним процесима, тестаменти, писма упућена Дубровачкој републици, нацрти писама и упутстава, трговачке књиге, рачуни и слично. Јосип Лучић је у више чланака у *Arhivskom vjesniku* објавио бројна документа из ове збирке за раздобље XIII и XIV века, док је садржај *Miscellanea* за XV век презентован тек кроз белешке у појединим радовима. (Lučić, 1967; 1970; 1972; 1973; 1975; 1977; 1979; 1985; 1987).² Документа нису систематски објављивана, а за нека од њих не можемо знати ни да ли су озваничена јер се не налазе у службеним књигама Дубровника.

Упркос наведеним дилемама, одлучили смо се да презентујемо неколико занимљивих докумената из збирке *Miscellanea saeculi XV* (*Мешовића грађа XV века*) који се тичу средњовековне Босне, а примарно њене друштвене и економске историје. Ради се о избору, а не о систематској објави знатно већег броја докумената из споменуте збирке. Изабрали смо исправе које су нам биле доступне, а које се тичу интеракције између Дубровчана и Босанаца, пре свега у домену трговине, кривичних процеса и земљишних питања. Оне су, уједно, биле погодне за повезивање са резултатима ранијих истраживања, што олакшава њихову контекстуализацију. Документи су приређени на основу снимака изворника начињених у Државном архиву у Дубровнику 2017. године. На овом месту користимо прилику да захвалимо упосленицима ове архивске установе на љубазности и предусретљивости, као и да истакнемо заслуге Бранислава Недељковића и Симе Ђирковића који су, у нашој историографији, први указали на значај ове збирке (Nedeljković, 1964; Ćirković, 1989, p. 15).

¹ Велики допринос су, у овом погледу, дали и прилози у дипломатичким часописима *Стари српски архив* и *Грађа о прошлости Босне*.

² У *Miscellanea saeculi XV* се, међу списима, местимично налазе и руком написани исписи и делимичне транскрипције докумената, што је, вероватно, такође дело Јосипа Лучића.

Овде приређени документи могу се, начелно, поделити на две групе. Прва три документа су оригиналне нотарске исправе о задужењима које су босански трговци направили код Дубровчана Милтина Прибојевића и Антоја Бутковића. Само једна од њих је до сада објављена и то у скраћеној форми забележеној у службеној књизи серије *Debita notariae*. Ове задужнице су несумњиво биле део заставштине потоње двојице дубровачких пословних људи која је, неким путем, сачувана до данас. Другу групу од три документа чини неколико аката о процесима – две белешке о истрагама и један комплетан извештај стонског кнеза о спроведеном процесу поводом пљачке коју су на Пељешцу извршили власи босанских великаша. Теме које покривају ови документи обрађиване су у историографији, али, колико је нама познато, у те сврхе нису коришћене исправе које се овде објављују.

Пре него што, укратко, укажемо на садржај приложених докумената, треба се осврнути на њихова дипломатичка обележја. Прва три документа су оригиналне нотарске исправе, исписане пред дубровачким бележницима 1400–1402. Прве две је писао Алберто Боно из Белуна, а трећу Јакопо (Ђакомо) Угодоничи из Болоње (Jireček, 1904, pp. 191–192). Све задужнице су написане на омањим комадима пергаментa, скоро квадратног облика (промера око 150x150 мм), чије су полеђине потамнеле. На полеђинама се, само у док. 1 и 3, налазе накнадне белешке о садржају (касније од средњег века), као и штампбиљи Дубровачког архива из раздобља пре Другог светског рата. Пергамент је грубо обрађен, па се поре и рупице од длаке назире на обе стране листа (Stipišić, 1972, pp. 14–17; Ćremošnik, 1976, pp. 19–36). Исправе су на латинском језику. Коришћено је мастило бледо смеђе боје, а писмо је читка готица, између канцеларијског и курзивног облика (Stipišić, 1972, pp. 98–122). Оба писара су, на одговарајућем месту оставила свој нотарски знак, са стилизованим првим словом свога имена. Само док. 1 садржи својеручне потписе сведока, док је у друга два, у име тада већ преминулих сведока, потписао канцелар Лоренцо Цукели из Кремоне, који је регистровао обе исправе 1431, на захтев судије Марина Михаиловог Растића (Jireček, 1904, p. 194). Формулар све три исправе је крајње типски образац задужнице у коме се мењају практично само имена лица и износи новца.

Три документа о процесима написана су, са друге стране, на папиру. Док. 4 и 5 су састављени на дволисту папира добијеног пресавијањем стандардног формата *carta reale* (Stipišić, 1972, p. 18). Ради се о дволисту формата сличног данашњем А4 формату. Оба су написана на латинском језику, смеђим мастилом (у случају док. 4 готово црним), готицом са канцеларијским и курзивним обележјима. На последњој страни дволиста се у оба случаја налазе савремене белешке о предмету и штампбиљ Дубровачког архива из раздобља аустријске власти. Док. 6 има назнаку да је препис (*scopia*) у свом заглављу, али се очито ради о изворном писму на коме се виде трагови пресавијања и печачења. Адресе нема, већ је на полеђини (поред штампбиља Дубровачког

архива из времена 1920–1941) само белешка о пријему. Сасвим је могуће да је стонски кнез, у форми свог писма, упутио препис материје која се налазила у званичним књигама стонске канцеларије. Овај документ написан је на италијанском језику, смеђим мастилом, изразито читким писмом које већ има доста елемената хуманистике (Stipišić, 1972, pp. 122–131).

Напомињемо да је транскрипција дата у складу са правилима латинског стандарда, а не начина писања који је био актуелан у време настанка докумената. У том смислу, графеме *v* и *u* су разрешаване онако како су се читале (*uti* не *vti*, *Milovcich* не *Miloucich*), а графеме *j* и *i* су доследно навођене у стандардном облику – *i* (*iuratus* не *juratus*).

Осврнимо се сада и на садржај докумената, како би се он ставио у историјски контекст и како би се указало на његову сазнајну вредност.

Прва три документа истога су порекла и исте природе, па се могу посматрати заједно. Ради се о задужницама босанских трговаца заведеним у корист угледних дубровачких грађана и пословних људи – Милтина Прибојевића и Антоја Бутковића. О Прибојевићу и Бутковићу, као и о њиховој делатности, сачувана су бројна сведочанства, а очито је да су њих двојица почетком XV века заједнички пословали и то, у великој мери, са трговцима из источне Босне (Ковачевић, 1961, р. 124; Воје, 1976, pp. 226, 231, 266, 294; Pešorda Vardić, 2012, pp. 59, 66, 114, 161, 172). О томе сведоче и ове три задужнице које доносе нека нова сазнања о породицама Миловчић (Утвичић) из Фоче и Кранисаљић (Храниславић) из Праче.

У док. 1, Радич Миловчић се задужује код Милтина и Антоја за износ од 96 златних дуката и 20 перпера гроша. Из дела скорије историографије знамо да је овај Радич Миловчић касније био познат као Утвичић, да је био из Фоче и да је стекао дубровачко грађанство (Živković, 1991–1992, pp. 163–178; Kurtović, 2016, pp. 13–39). Знамо и да је био сродник управо с Милтином Прибојевићем који је њему и његовом брату Радивоју тестаментом заведеним априла 1404. оставио једну кућу у Дубровнику. Ту су кућу наставили да поседују потомци Миловчића, међу којима је био и каснији херцеговачки санџакбег Мустафа Миливојевић (умро 1493). Занимљиво је да су горе поменутом Антоју Бутковићу, Миловчићи 1429. дали приходе од закупа поменуте куће, на име накнаде за зајам који им је дао (Kurtović, 2016, pp. 26–27, 29, 34, 37). Овим документом се први помен Радича Миловчића помера са 1404. године на 1400. годину и учвршћују се његове везе са Милтином Прибојевићем, чији је тестамент до сада био први документ у коме се Миловчић помиње. За Миловчића се ни у овом документу не помиње директно да је из Фоче, али је Есад Куртовић ту чињеницу утврдио у свом раду.

Док. 2 и 3 тичу се истих кредитора, али су овога пута дужници били из Праче, браћа Озрислав и Зуб Кранисаљић. Према више истраживања, у Прачи се већ од XIV века налази више особа са презименом Хранисалић, односно Кранисаљић (Vego, 1982, р. 88; Kurtović, 2009, р. 31; 2015, pp. 97–98,

100–101; 2017, p. 48; 2019, pp. 476, 487–488).

Тренутно не располажемо са довољно грађе да их све јасно повежемо, али највероватније се у свим случајевима ради о блиским сродницима. Опсежнија истраживања о чувеном Браилу Тезаловићу, такође из Праче, показала су да су он и Кранисалићи имали заједничке пословне партнере у Дубровнику. Док. 2 од 22. септембра 1401. познат је широј историографској јавности јер је, у нешто измењеном облику (као имбревијатура) забележен у серији *Debita notariae* и објављен (Živković, 1986, p. 66; Kurtović, 2017, p. 48). У обе верзије исправе се наводи да се Озрислав Кранисалић задужио код Придојевића и Бутковића за 100 дуката и 17 (*decemseptem*) гроша.³ Са друге стране, Зуб Кранисалић познат је превасходно на основу задужнице коју је, заједно са Браилом Тезаловићем, издао кредитору Руску Котруљевићу 5. јуна 1402. године (Živković, 1980, p. 300; 1986, p. 46; Kurtović, 2017, pp. 56–57).

Међутим, документ који овде објављујемо јесте његова самостална задужница Милтину Придојевићу и Антоју Бутковићу од 4. јула 1402. године, за износ од 76 дуката. Колико нам је познато, њега су споменули једино Игнациј Воје, који доноси фотографију документа (али не и издање), и Стјепан Векарић, и то узгред, пишући о Придојевићима (Vekarić, 1967, p. 496, 499; Воје, 1976, p. 47, 50, 55).⁴ Оно што је такође занимљиво је да су док. 2 и 3, дакле обе исправе које се тичу Кранисалића из Праче, службено регистроване у марту 1431. на захтев тадашњег конзула за грађанска питања Марина Михаиловог Растића (Vekarić, 2015, pp. 131–132).⁵ Због чега тачно је до овога дошло, остаје да се испита, али неке опште одговоре везане за овакву праксу већ је понудио И. Воје у својој анализи задужница везаних за кредитну трговину (Воје, 1976, pp. 41–62).⁶ Извесно је само да су Озрислав и Зуб у мају 1404. још увек имали неизмирена дуговања према тада већ покојном Милтину и Антоју. Стога су, са Милтиновом удовицом Марушом и његовим епитропима закључили споразум о измирењу дуга (Kurtović, 2019, pp. 487–488).

Док. 4 надовезује се на истраживања Михаила Динића и Ненада Фејића о трговини робљем, као и на истраживања Ђуре Тошића о кријумчарењу соли на Неретви и о становништву трга Дријева уопште (Dinić, 1967; Fejić, 1981, pp. 27–48; Tošić, 1982, pp. 75–104; 1985, pp. 25–30; 1987, passim; 2010, pp. 91–102). Није нам познато да су поменути аутори користили овај документ, нити да ли је он био озваничен у некој од књига архивских серија у којима су забележени кривични и прекршајни поступци. Поред питања кријумчарења, акт је занимљив и са становишта антропонимије јер доноси велик број имена,

³ У оригиналу (DAD, *Debita notariae* 12, f. 33r) стоји *decemseptem*. Код Куртовића омашком стоји само *septem* (Kurtović, 2015, p. 100; 2017, p. 48, br. 247).

⁴ Воје каже да имбревијатуру задужнице од 4. јула 1402. није могао пронаћи јер је припадајућа књига серије *Debita notariae* око тог датума тешко оштећена.

⁵ Марин Растић је био ризничар босанских краљева и чест посланик у Босни, попут његовог оца Михаила.

⁶ У недостатку књиге *Diversa cancellariae* за највећи део 1431. године није могуће проверити белешку о дугу Кранисалића.

презимена и надимака становника Дријева и околине, споменутих у истрази.⁷ У документу су наведене изјаве сведока прикупљене током 8. и 9. јула 1417. у присуству тадашњег кнеза Рафаила Гучетића (Vekarić, 2015, р. 339) и његових већника. Изјаве су дали Радич Главињић, Симко Ратковић Ленка (Ленчић) и Марко Баусовић (Kovačević, 1961, 78; Tošić, 1987, pp. 30, 204, 211, 217, 220, 221, 226, 236, 237, 253, 264; Kurtović, 2013a, р. 146).⁸ Сва тројица су сведочила прво о препродаји робља странцима, а затим о „исполици“ соли између дубровачке и босанске територије, пре и после одлуке коју је дубровачка власт донела у циљу спречавања кријумчарења.⁹ Радич је тврдио да зна да су људи које је навео препродавали робље, као и да је друга група коју је поменуо пре едикта о кријумчарењу вршила исполицу соли, али да није сигуран да ли су то они чинили и након донетог прописа. Симко Ратковић је, пак, рекао да је чуо, али не и видео да су лица која је навео препродавала робље, док је за набројане кријумчаре соли рекао да су то чинили претходне године. Баусовић је само изрекао који су све људи учествовали у поменуте две противзаконите делатности, дајући неке детаље и истичући да су наведени кријумчарили со пре доношења дубровачког прописа. Сва тројица сведока дали су и неке допунске информације о појединцима, на основу својих сазнања.

Међу препродавцима робља наведени су: Влахота Зуготић (Цукотић), Богиша Порученовић (са сином), Радмил Кахмић/Кахмелић, Вукосав Кришевић, Озренац/Усринац Дабиживовић, Боглашин(ац) Брајковић (са братом), Стипан Младеновић/Младиновић, Миладин из Дријева, Радослав Патизловић, Поручен Драгановић, Радан из Дријева, Вукосав Добромањић, Цвјетко Буркина/Бурћина и Брајул (можда Кришевић) (Kovačević, 1961, р. 78; Dinić, 1967, р. 89; Kovačević-Kojić, 1978, pp. 174, 230; Tošić, 1987, pp. 39–40, р. 135, 221, 226, 232, 237, 250–251, 253–254, 256, 259, 264–266; Kurtović, 2011a, р. 684; 2013a, р. 146; 2014, pp. 305, 366, 367, 657; 2017, pp. 74, 79, 80, 86, 129).

Међу кријумчарима соли наведени су: Брајан Перучић, Грубац Гуделић (брат цариника), Радосав Миљеновић, Веселко Главињић, Богиша (слуга покојног Станихне), Витас, Стјепко Серголовић Слотар, Станихна и Матас, Вучета Марсић/Маршић, Живан Дабелјевић, Радиша Калимера, Симко Галовић, Божићко Бада, Остоја из Дријева, Обрад Милијешевић, Радак (зет Влахоте Кривалдића тј. Кранковића)¹⁰, Радојица (брат жене Стипка Прибињића), Матас Брајковић (можда идентичан са Матасом поменутим горе **без презимена**), Будан (слуга Павла Јурјевића) и његов сарадник Андрија

⁷ Нека антропонимијска истраживања на основу овог типа грађе већ је вршио Асим Пецо (Peco, 1987).

⁸ Радича Главињића нисмо могли пронаћи у доступним изворима, већ се у Дријевима среће његов презимењак Петко (Tošić, 1987, р. 226).

⁹ Прва одлука о контроли продаје соли у Дубровнику донета је 1409, а нови прописи о царини и спречавању кријумчарења 12. јуна 1417. године. Одлука о мерама против трговине робљем донета је у јануару 1416. године (Dinić, 1967, pp. 89–90; Nedeljković, 1984, pp. 111–112, 114–115; Šoljić i Šundrica i Veselić, 2002, pp. 334–337).

¹⁰ О Влахоти Кривалдићу Кранковићу (Хранковићу) видети: Tošić, 1987, prema registru; Tošić, 1988, 87–102.

– нећак Ригуше, жене покојног Божића Сладеновића (Sindik, 1926, p. 224; Kovačević, 1961, p. 78; Kovačević-Kojić, 1978, p. 174; Tošić, 1987, pp. 21, 104, 115, 126, 131, 136, 138, 200–201, 226, 232–233, 236–237, 242, 253–254, 264–265, 269, 273; Kurtović, 2008, pp. 113, 120–121; 2011, p. 251; 2011a, 657; 2013a, pp. 146–147; 2014, pp. 216, 284, 289, 291, 333; 2017, pp. 73, 158, 208). У допунским белешкама истакнуто је да су Станихна и Матас обезбеђивали со другим људима, да је Радиша Калимера претходне године дао со власима у Дријевима за исплату олова које су му они превозили из Босне у Дријева, те да је Будан, слуга Павла Јурјевића¹¹, пренео око једног милијара соли, али не зна коме је био упућен. Са том је сољу ишао Андрија, нећак поменуте Ригуше, који је истовремено носио један товар тканине.

Многа од ових имена понављала су се у изјавама тројице сведока, а две групе пословних људи остале су раздвојене према делатности (препродаја робља, односно кријумчарење соли). Као што је назначено, већина ових људи јавља се у Дријевима током прве половине XV века, о чему је највише података сакупио Ђуро Тошић, утврђујући, између осталог, да су исти људи годинама сарађивали, бавећи се, између осталог, и пословима због којих су били предмет истраге у лето 1417. године. Није нам познато да ли је истрага тада резултовала неким конкретним мерама против починилаца у вези са кријумчарењем соли, о чему треба тражити податке у серијама *Lamenta* и *Libri maleficiorum*. Извесно је да су се босански великаши жалили на кријумчарење и тражили спискове починилаца међу којима се истицао Влахота Кранковић (Кривалдић), због чега је почетком 1419. дубровачка влада донела одлуку да забрани извоз соли из Дријева у Босну (Tošić, 1987, pp. 197–200; 1985, pp. 25–30; 2010, pp. 91–102). Са друге стране, против појединаца, а посебно Влахоте Зуготића, вођени су процеси због трговине робљем почетком 1418. године (Tošić, 1987, pp. 220–222).

Док. 5 тиче се једне знамените историографске теме којој је посебну пажњу први посветио Михаило Динић у студији „Дубровчани као феудалци у Србији и Босни“. Наиме, у средњовековном Дубровнику је на снази био пропис да дубровачки племићи не могу стицати поседе кроз даровање страних владара, а то је било посебно осетљиво када је била реч о суседима, а још више када се радило о земљи коју је Дубровачка општина хтела да стекне, о чему сведочи пропис из 1374. године (Dinić 1959, pp. 140–145; Janeković Römer, 1999, p. 88). Динић је обрадио случај властелина Ивана Ламприног Чријевића који је од властеле Павловића добио Перкино Село у Конавлима, а око тога села су се препирали Павловићи и Сандаљ Хранић. Сандаљ је почетком 1419. упутио жалбу дубровачким властима истичући да њихов властелин, по вољи војводе Петра Павловића, држи његово Перкино Село. Како је неколико месеци касније Сандаљ започео процедуру уступања свог дела Конавала Дубровчанима, тако је наведено питање постало акутни проблем. Стога је спроведена истрага о којој је сачувана забелешка у званичним

¹¹ Готово сигурно се ради о војводи Павлу Јурјевићу из великашког рода Радивојевића-Влатковића.

књигама дубровачке општине – DAD, *Liber maleficiorum* II, 297–297’ (Dinić, 1959, pp. 142–143; Ćirković, 1964, p. 191; Nilević, 1990, pp. 68, 70; Tošić, 2001, pp. 42–45; Ćošković, 2005, p. 138; Kurtović, 2007, p. 252; 2009, pp. 215–216, 222–223, 283; Kurtović i Filipović, 2011, pp. 97–98).

Чини се да је док. 5 један фрагмент истражних списа који није био доступан Динићу, а чини се ни каснијим ауторима. У њему су донете изјаве петорице сведока из Бјелема (данас насеље Плат) у Жупи Дубровачкој (Jireček, 1951, p. 41; Marinović, 1973, p. 162, 164–165) – Ратка Братушића, Живка Петковића, Радете Радосалића, Радоње Милманића и Стојсава Окридића (Nedeljković, 1978, p. 31; Kurtović, 2010, p. 21; 2014, p. 309) – који су, што на основу искуства, што на основу чувења, потврдили да се у Перкином Селу налази породица Остоје Носановића (Jireček, 1952, p. 53; Karpetanić–Vekarić, 2002, pp. 431–432), да су они виђени са Иваном Чријевићем, да они сами тврде да их је војвода Петар „дао“ Чријевићу и да они за њега сеју жито, сакупљају сено и чувају коње. Документ није датован, али је на основу спомена кнеза Паскоја Растића који је водио истрагу, јасно да се ова истрага одвијала у јуну 1419. када су испитивани и неки други сведоци – сачуване су изјаве од 20. јуна, непосредно уочи издавања Сандаљеве повеље о уступању Конавала (Stojanović, 1929, pp. 293–297; Kurtović, 2007, p. 252; Vekarić, 2012a, p. 227; 2015, pp. 127–128, 345). Истрага је показала да је Чријевић заиста поседовао Перкино Село супротно дубровачким прописима, а у Конавлима је био присутан и касније, имајући контроверзне и проблематичне односе како са Дубровчанима, тако и са Радосавом Павловићем. Настрадао је на почетку Конавоског рата у нападу људи војводе Радосава (Karpetanić i Vekarić, 1999, pp. 59–60, 63, 78; Vekarić, 2012, p. 193; Zovko, 2012, p. 15, 126–127, 157, 176–177; Zilić, 2018, pp. 87–89). Извесно је да су Носановићи остали у селу и наредних година и да су и даље чували коње за Чријевића (Ćirković, 1964, p. 191; Karpetanić i Vekarić, 2002, pp. 431–432; Kurtović, 2013, p. 66; 2014, pp. 324–325).

Најзад, док. 6 представља кратко сведочанство о једном непочинству двојице влаха Гргура Вукосалића Николића (Радовца Первинчића и Божидара Ликарића) и двојице влаха Сандаља Хранића (Брајана и Радивоја) на Стонском рату тј. Пељешцу.¹² Наиме, они су, дошавши заједно у пељешку Црну Гору (што је подручје данашњих села Путниковић (Vekarić, 1996, pp. 188–189) и Дубрава у општини Стон, 15-ак километара западно од Стона) да купе вино, од Прибија Остојића отели сребрни суд (*taza*, вероватно посуда или послужавник) у вредности од 15 перпера. Прибио се жалио стонском кнезу Вити Климином Гучетићу (Vekarić, 2012a, pp. 120–121; 2015, p. 339)¹³ који

¹² У то време су Николићи чврсто стајали уз Косаче (Динић, 1967a, pp. 10–11, 13–15). Горе наведене личности (власи) нису забележене у доступним изворима и литератури о људима Николића и Косача (Сандаљеви људи се, уз то, наводе само личним именима), али опућујемо на преглед влашких скупина груписаних према њиховим сениорима (Kurtović, 2011a, pp. 647–695). Извесни Влатко Первинчић среће се као продавац једног магарца 1414. године (Kurtović, 2013a, p. 153).

¹³ Према Векарићевим подацима, Гучетић је био стонски кнез 1428. и 1430/1431, а дубровачки

је, према стонском обичају, оформио пороту за починиоце (Радован Остојић, Богулин Бурић, Радован Дужевић и Дивац Горшић). За пристава је именован кнежев слуга Радивој Влатковић. Међутим, како се позвани поротници нису одазвали до означеног термина, кнез је пресудио да се оптужени сматрају кривима. Чини се да се датум 30. март 1434. односи на крај процеса, али је занимљиво да је извештај о процесу упућен у Дубровник тек годину дана касније, 23. марта 1435. године, вероватно на захтев неке од укључених страна. Документ је занимљив и са филолошке стране јер се, у италијанском акту, јављају словенске речи – *porotnizi*, *pristav*. Разуме се, таквих примера има још (Nedeljković, 1978), али сваки од њих вреди прибележити.

1432. По свему судећи, службу стонског кнеза вршио је и 1434. године.

ИЗДАЊА ДОКУМЕНАТА

Документ бр. 1

Дубровник, 13. фебруар 1400.

Регест: Трговац Радич Миловчић (Утвичић) изјављује, јамчећи својим добрима, да ће у року од три месеца исплатити 96 златних дуката и 20 перпера гроша Милтину Прибојевићу и Антоју Бутковићу. Исправом је предвиђено да ће Радич, уколико не исплати новац у задатом року, плаћати годишњу камату од 20% на име кашњења и да се неће позивати ни на која правна средства која би му омогућила да поступи супротно својој дужничкој изјави.

In Christi nomine amen. Anno nativitatis eiusdem millesimo quadringentesimo, indictione octava, die terciodecimo mensis februarii, Ragusii. Coram vobis testibus subscriptis, ego Radiç Millovçich confiteor quod super me et super omnia bona mea obligo me dare et solvere Miltino de Priboe et Anthoe de Budcho ducatis nonagintasex auri, item yperperos viginti grossorum, usque ad tres menses proxime futuros. Et sit de presenti viagio. Et si ultra dictum terminum tenuero dictos ducatos et yperperos, quod ab ipso termino in antea sint ipsi ducati et yperperi in pena de quinque in sex per annum secundum quod tenuero illos, renuncians omnibus legibus, statutis, reformationibus, induciis, consuetudinibus et omnibus aliis iuribus et auxiliis quibus in favorem meum uti possem, et me a presenti obligatione tueri. Hec autem carta nullo testimonio rumpi possit. Testes sunt hii: ser Paulus de Gondulla, iudex, et Ruschus magistri Christofori, testis.

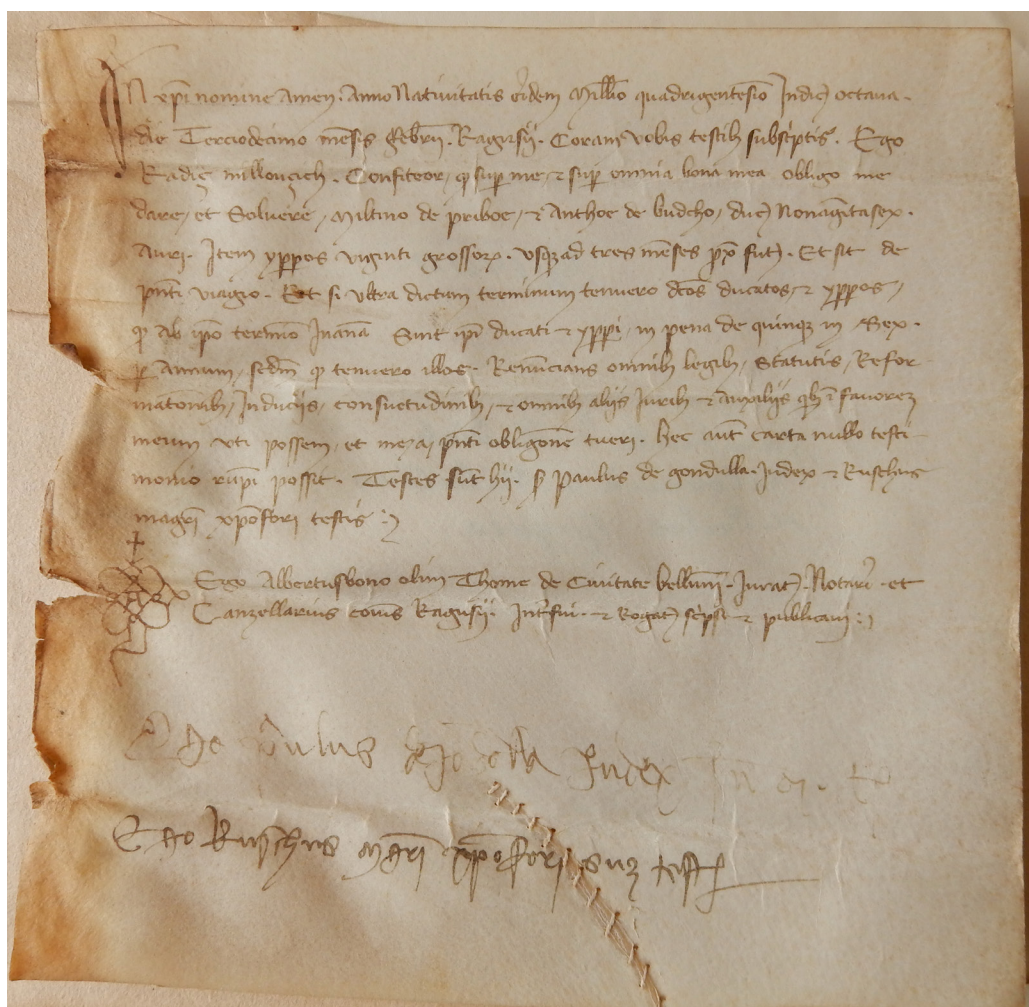
Ego Albertus Bono olim Thome de civitate Belluni, iuratus notarius et cancellarius comunis Ragusii, interfui et rogatus scripsi et publicavi.

Ego Paulus de Gondolla, iudex

Ego Ruschus magistri Christophori sum testis

На полеђини: Cambiale di Radich Milovcich a Milutino (!) de Priboe. Ragusa

(DAD, Miscellanea saeculi XV, 5, Varia II, издвојене нотарске исправе)

Слика 1: Документ бр. 1

Документ бр. 2

Дубровник, 22. септембар 1401.

Регест: Озрислав Кранисалић, трговац из Праче, изјављује, јамчећи својим добрима, да ће у року од три месеца исплатити 100 златних дуката и 17 гроша Милтину Прибојевићу и Антоју Бутковићу. Исправом је предвиђено да ће Озрислав, уколико не исплати новац у задатом року, плаћати годишњу камату од 20% на име кашњења и да се неће позивати ни на која правна средства која би му омогућила да поступи супротно својој дужничкој изјави.

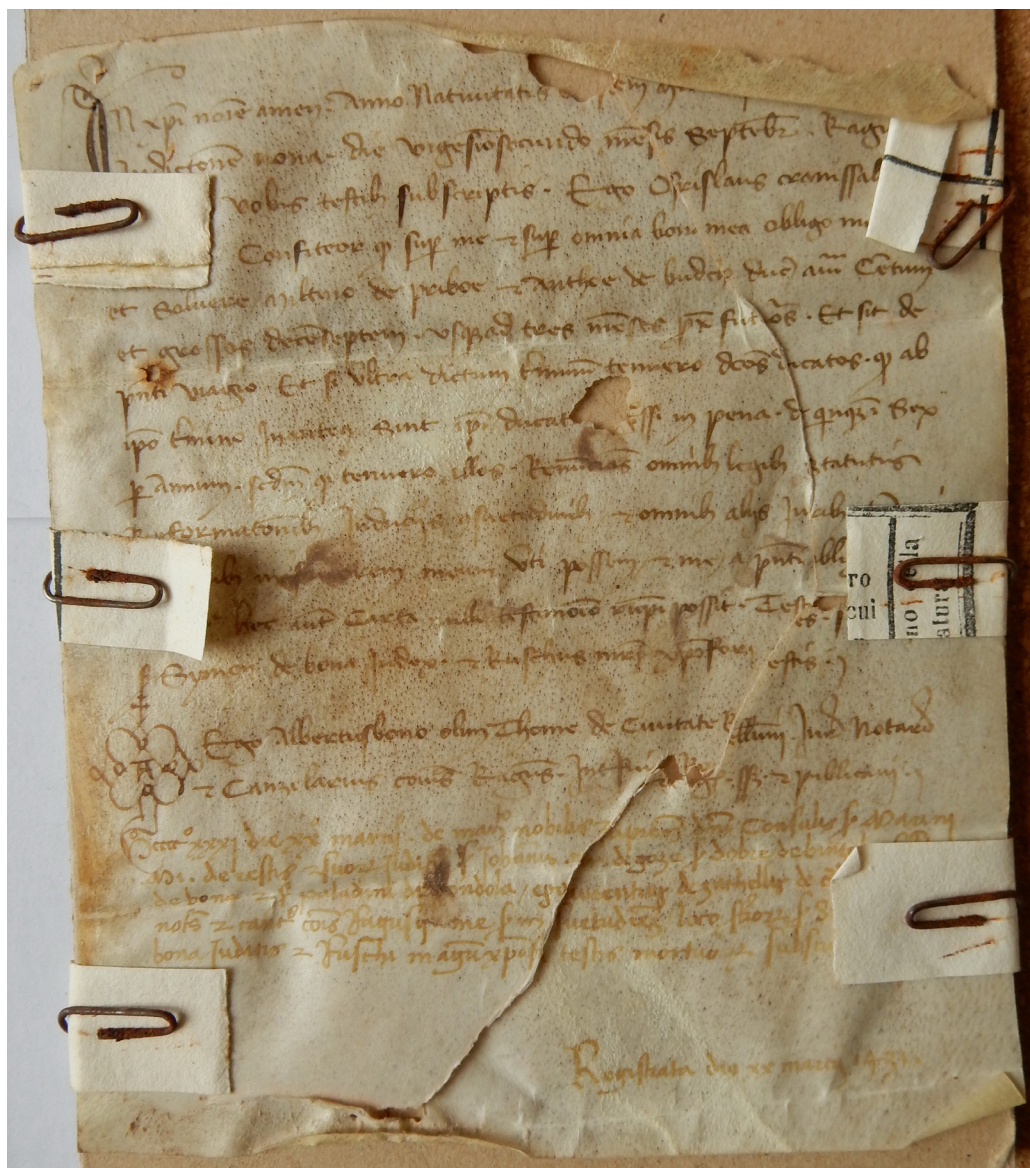
In Christi nomine amen. Anno nativitatis eiusdem millesimo quadringentesimo primo, indictione nona, die vigesimosecundo mensis septembris, Ragusii. Coram vobis testibus subscriptis, ego Osrislaus Cranissalich de Prača confiteor quod super me et super omnia bona mea obligo me dare et solvere Miltino de Priboe et Anthoe de Budcho ducatis auri centum et grossos decemseptem, usque ad tres menses proxime futuros. Et sit de presenti viagio. Et si ultra dictum terminum tenuero dictos ducatos quod ab ipso termino in antea sint ipsi ducati et grossi in pena de quinque in sex per annum secundum quod tenuero illos, renuncians omnibus legibus, statutis, reformationibus, induciis, consuetudinibus et omnibus aliis iuribus et auxiliis quibus in favorem meum uti possem, et me a presenti obligatione tueri. Hec autem carta nullo testimonio rumpi possit. Testes sunt hii: ser Symon de Bona, iudex, et Ruschus magistri Christofori, testis.

Ego Albertus Bono olim Thome de civitate Belluni, iuratus notarius et canzellarius comunis Ragusii, interfui et rogatus scripsi et publicavi.

MCCC° XXXI die XX marcii de mandato nobilis et sapientis domini consulis ser Marini Mi. de Restis et suorum iudicum ser Iohannis Mar. de Goze, ser Dobre de Binçola, ser Thome de Bona et ser Paladini de Gondola, ego Laurentius de Zuthellis de Cremona iuratus notarius et cancellarius comunis Ragusii me secundum consuetudinem loco suprascriptorum ser Symonis de Bona, iudicis, et Ruschi magistri Christophori, testis, mortuorum subscripsi.

Registrata die XX marcii 1431.

(DAD, Miscellanea saeculi XV, 5, Varia II, издвојене нотарске исправе)

Слика 2: Документ бр. 2

Документ бр. 3

Дубровник, 4. јул 1402.

Регест: Зуб Краниславић, трговац из Праче, изјављује, јамчећи својим добрима, да ће у року од три месеца исплатити 76 златних дуката Милтину Придојевићу и Антонију (Антоју) Бутковићу. Исправом је предвиђено да ће Зуб, уколико не исплати новац у задатом року, плаћати камату од 20% на име кашњења и да се неће позивати ни на која правна средства која би му омогућила да поступи супротно својој дужничкој изјави.

In Christi nomine amen. Anno eiusdem natiuitatis millesimo quadringentesimo secundo indictione decima, die quarto mensis iulii, Ragusii. Coram vobis testibus subnotatis, ego Xub Cranislaglich de Praça confiteor quod super me et super omnia bona mea obligo me dare et solvere Miltino de Priboe et Antonio de Butcho ducatos auri septuaginta sex usque ad tres menses proxime futuros. Et sit de presenti viazio. Et si ultra dictum terminum tenuero dictos ducatos ab ipso termino in antea dicti ducati sint in pena de quinque in sex per centum secundum tenuero illos, renuntians omnibus legibus et statutis, reformationibus, terminis et consuetudinibus et omnibus aliis iuribus quibus contra predicta uti possem in meum auxilium et favorem, et a presenti obligatione defendere. Hec autem carta nullo testimonio rumpi possit. Testes sunt hii: ser Stefanus de Lucaris, iudex, et Ruschus magistri Christophori, testis.

Ego Iacobus de Ugodonis de Bononia notarius et cancellarius comunis Ragusii scripsi et publicavi suprascriptum.

MCCC° XXXI die XX marcii de mandato nobilis et sapientis domini consulis causarum civilium ser Marini Mi. de Resti et suorum iudicum ser Iohannis Mar. de Gozze, ser Dobre de Binçola, ser Thome de Bona et ser Paladini de Gondola, ego Laurentius de Zuchellis de Cremona iuratus notarius et cancellarius comunis Ragusii me secundum consuetudinem Ragusii loco suprascriptorum ser Steffani de Lucaris, iudicis, et Ruschi magistri Christophori, testis, mortuorum subscripsi.

Registrata die XX marcii 1431.

На полеђини: Confesso di debito di Xub Cranislich di Praça

(DAD, Miscellanea saeculi XV, 5, Varia II, издвојене нотарске исправе)

Документ бр. 4

Дубровник, 8–9. јул 1417.

Регест: Већи број сведока даје изјаве пред дубровачким кнезом и већницима у истрази о недозвољеној трговини робљем и сољу у Дријевима и околини, услед прометовања наведеном „робом“ између Дубровачке општине и Босне, на начин супротан прописима које су Дубровчани донели неколико година раније. Процес нема закључак.

MCCCC XVII die VIII iulii

Radich Glavignich habitator Narente, constitutus (!) in presentia domini rectoris ser Raphaelo de Gozis et ser Laurentii de Sorgo et ser Thome de Bona consiliariorum, iuratus et examinatus super facto sclavorum quod asportantur de Narente et districtu, qui suo iuramento dixit:

Quod

Vlachota Zugotich emit dictos sclavos et eos revendit

Bogissa Porucenovich emit dictos sclavos et revendit eos

Radmil Chahmich similiter

Volchossav Crisevich similiter

Usrenaç Dabisivovich similiter

Boglassin Braichovich similiter

Qui suo sacramento affirmavit dicens: ego scio certe quod isti quos nominavi superius emunt et vendunt dictos sclavos.

Infrascripti sunt illi quod asportaverunt sal ante edictum factum per dominium Ragusinum in Narente, in Bosna per spoliça:

Braian Perucich

Grubaç Gudelich, frater gabelloti

Radossav Miglenovich

Vesselcho Glavignich

Bogissa, famulus olim Stanichne

Vitas

Stiepcho Sergolovich Slottar

Stanichna et Mathas dederunt dictum salem supradictis hominibus.

Radich Glavignich, iuratus ut supra et constitutus suo sacramento, dixit quod supradicti homines portaverunt in Bosnam salem ante edictum factum per dominium Ragusinum, sed post edictum factum dixit se nil sciri.

Simcho Ratchovich Lencha, constitutus in presentia supradictorum domini comitis et consiliariorum, iuratus et examinatus dixit suo sacramento dixit quod infrascripti sunt illi quod emunt sclavos in Narente et eos revendunt forensibus et hoc non visu ipsi, sed auditu aliorum.

Vlachotta Zugotich emit et revendit
 Stipan Mladenovich
 Radmil Chahmelich
 Miladin de Narente
 Boglassinaç Braichovich

Super facto salis asportate in Bosna:

Volcetta Marsich

Zivan Dabeglevich

Radissa Chalimera dedit sal anno preterito morrolachis in Narente pro solutione plumbi ut dictum plumbum afferrent sibi de Bosna in Narente.

Qui Simcho Ratchovich, testis superscriptus, dixit quod supradicti homines asportaverunt dictum sal anno preterito proxime.

Marchus Bauxovich, testis, constitutus coram supradicto domino rectori et consiliariis ser Marino de Zrieva, ser Zore de Palmota et ser Marino de Gondula, iuratus et examinatus super facto sclavorum venditorum et emptorum in Narente suo sacramento dixit quod:

Vlachotaç Zogotich emit et vendidit

Usrinaç Dabisivovich similiter

Radoslavus Patislovich similiter

Porucen Draganovich similiter

Bogissa Porucenovich cum filio suo similiter

Radan de Narente

Boglassin Braicovich et frater eius similiter

Volchossav Dobromagnich similiter

Stipan Mladinovich similiter

Zvietcho Burchina similiter

Radmil Chahmich similiter

Volchossav Crivevich similiter

Braiul – – – similiter

Die 9 iulii

Marchus Bauxovich, coram supradictis domino rectori et consiliariis, dixit infrascriptos homines ante edictum factum per dominium Ragusinum portasse salem in Bosna de Narente, videlicet:

Simcho Galovich

Bosichicho Baba

Hostoia de Narente

Obrad Milieseovich

Radach gener Vlachote Grivaldich

Stiepcho Sergolovich

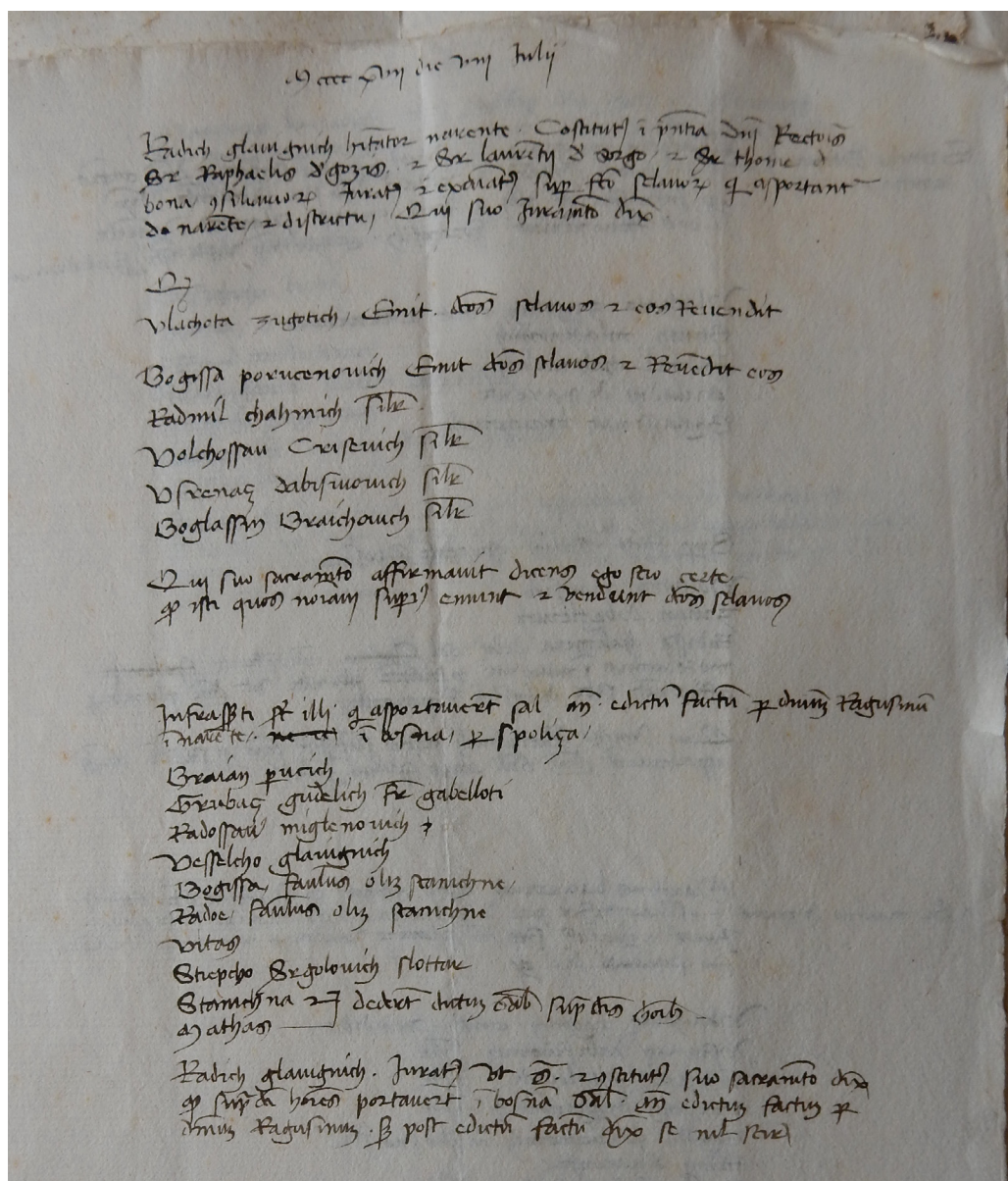
Radoiça, frater uxoris Stipchi Pribignich

Matas Braicovich

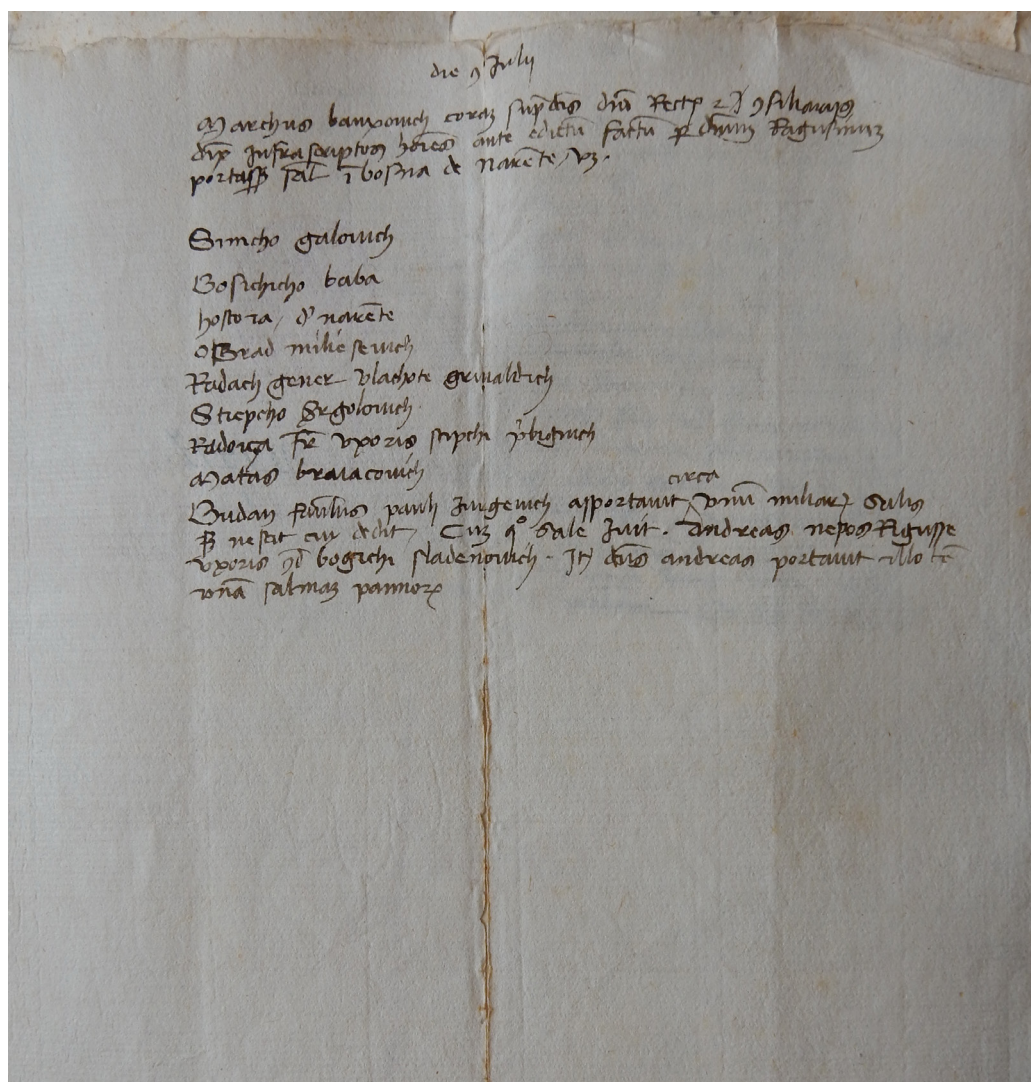
Budan, famulus Pauli Jurgevich, asportavit circa unum miliarum salis, sed nescit cui dedit. Cum quo sale ivit Andreas, nepos Rigusse, uxoris quondam Bogichi Sladenovich. Item dictus Andreas portavit illo tempore unam salmam pannorum.

На полеђини: Pro sclavis

(DAD, Miscellanea saeculi XV, 4, Varia I, Processus, 1)

Слика 4: Документ бр. 4, стр. 1

Слика 6: Документ бр. 4, стр. 3

Документ бр. 5

Дубровник, јун 1419.

Регест: Петорица сведока из Бјелема (Плата) дају изјаве у процесу који се водио ради утврђивања да ли дубровачки властелин Иван Ламприн Чријевић има поседе у Конавлима (тачније Перкино село, са тамошњим становништвом) које су му, супротно дубровачким прописима, поклонили босански великаши Павловићи. Процес нема закључак.

Examinatio contra ser Iohannem Lampre de Zriva

Ratcho Bratussich de Bielem testis, homo Anthoy de Goliebo, constitutus coram nobili et sapienti viro domino Pasquale de Restis, honorabili rectori Ragusii, et suo minori consilio, iuratus et examinatus super inquisitione contra ser Iohannem Lampre de Zriva suo iuramento dixit quod voyvoda Petar Pavlovich dedit ipsi ser Iohanni Lampre de Zriva villam vocatam Perchino Selo in Canali, in qua villa est Ostoia Nossanovich et fratres. Interrogatus quomodo scit predicta dixit quod audivit dici hoc ab aliquibus rusticis. Interrogatus si vidit famulos dicti ser Iohannis Lampre de Zriva recoligentes bladum dixit quod non, et tantum se sciri dixit.

Zivcho Petcovich di Bielem, homo pancellarum, constitutus coram supradicto domino rectori et suo minori consilio, iuratus et examinatus super inquisitione predicta suo iuramento dixit quod vidit dictos fratres villicos dicte ville euntes cum dicto ser Iohanne ad voyvodam Petrum supradictum et ipsos dicentes se esse datos in villicos ipsius ser Iohannis. Et insuper vidisse famulos dicti ser Iohannis in dicta villa et dando ordinem recolligendi fenum et attendentes circha equos, et tantum dixit se sciri.

Radetta Radosaglich de Bielem, homo ser Iohannis de Lucaris, constitutus coram supradictis domino rectore et minori consilio, iuratus et examinatus super dicta inquisitione suo iuramento in omnibus et per omnia dixit sicut supradictus Zivchus Petchovich. Et plus dixit quod vidit in dicta villa vocata Perchino Sello famulum ipsius ser Iohannis circhundantem et examinantem blada et fruges et dantem ordinem recolligendi fenum et attendentem ad equos ipsius ser Iohannis et quod audivit dici a quibusdam villicis, vicinis dicte ville, quod dicta villa erat data a voyvoda Petar dicto ser Iohanni Lampre de Zriva, et tantum dixit se sciri.

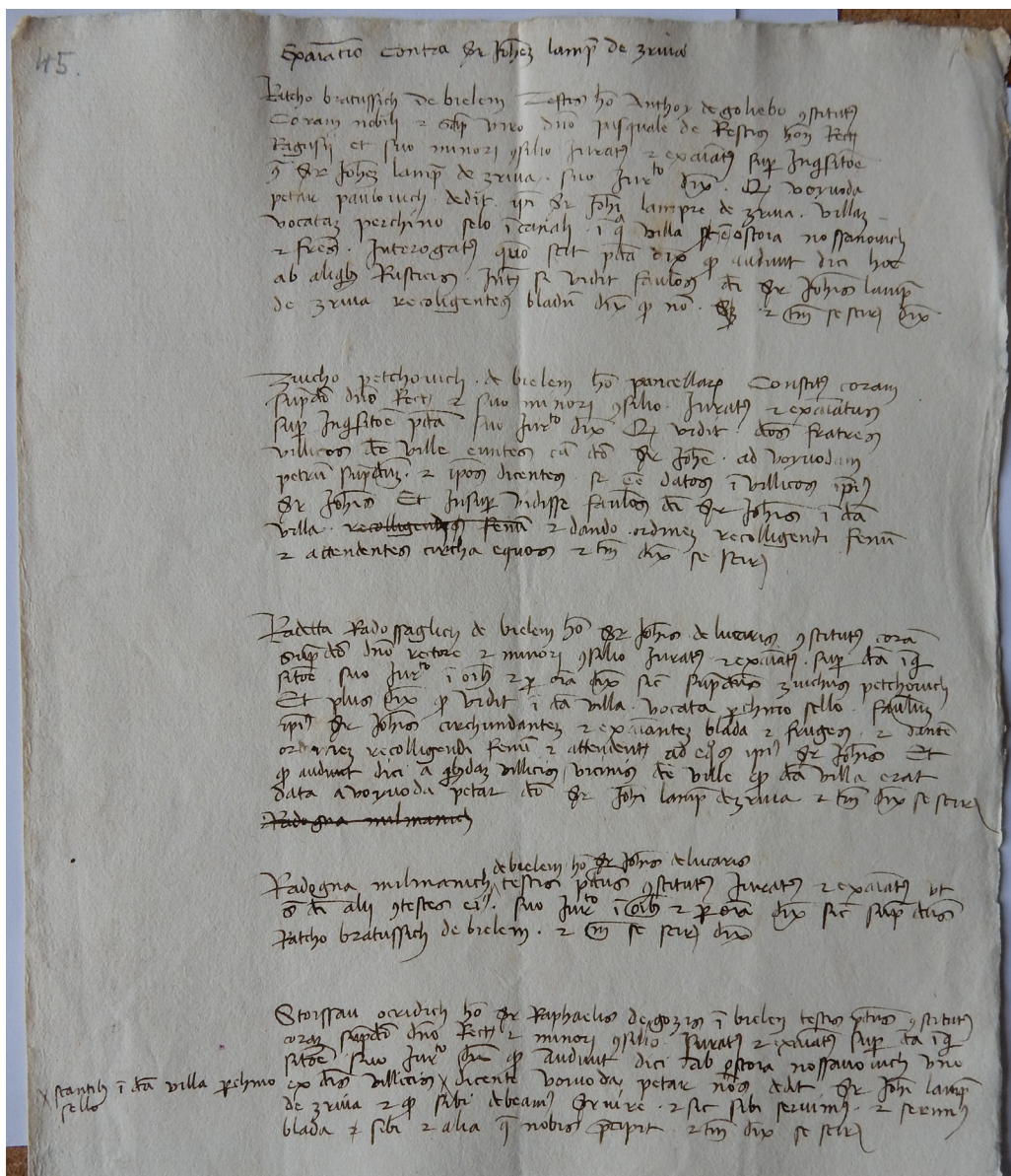
Radogna Milmanich de Bielem, homo ser Iohannis de Lucaris, testis predictus, constitutus, iuratus et examinatus ut supra dicti alii contestes eius suo iuramento in omnibus et per omnia dixit sicut supradictus Ratcho Bratussich de Bielem, et tantum se sciri dixit.

Stoissav Ocridich, homo ser Raphaelis de Gozis in Bielen, testis predictus, constitutus coram supradicto domino rectore et minori consilio, iuratus et examinatus supra

dicta inquisitione suo iuramento dixit quod audivit dici ab Ostoia Nossanovich, uno ex dictis villicis stantibus in dicta villa Perchino Sello, dicente: voivoda Petar nos dedit ser Iohanni Lampre de Zriva et quod sibi debeamus servire et sic sibi servimus et serimus blada sibi et alia quae nobis precipit, et tantum dixit se sciri.

На полеђини: Contra ser Iohannem Lampre de Zriva

(DAD, Miscellanea saeculi XV, 4, Varia I, Processus, 45)

Слика 7: Документ бр. 5

Документ бр. 6

30. марта 1434.

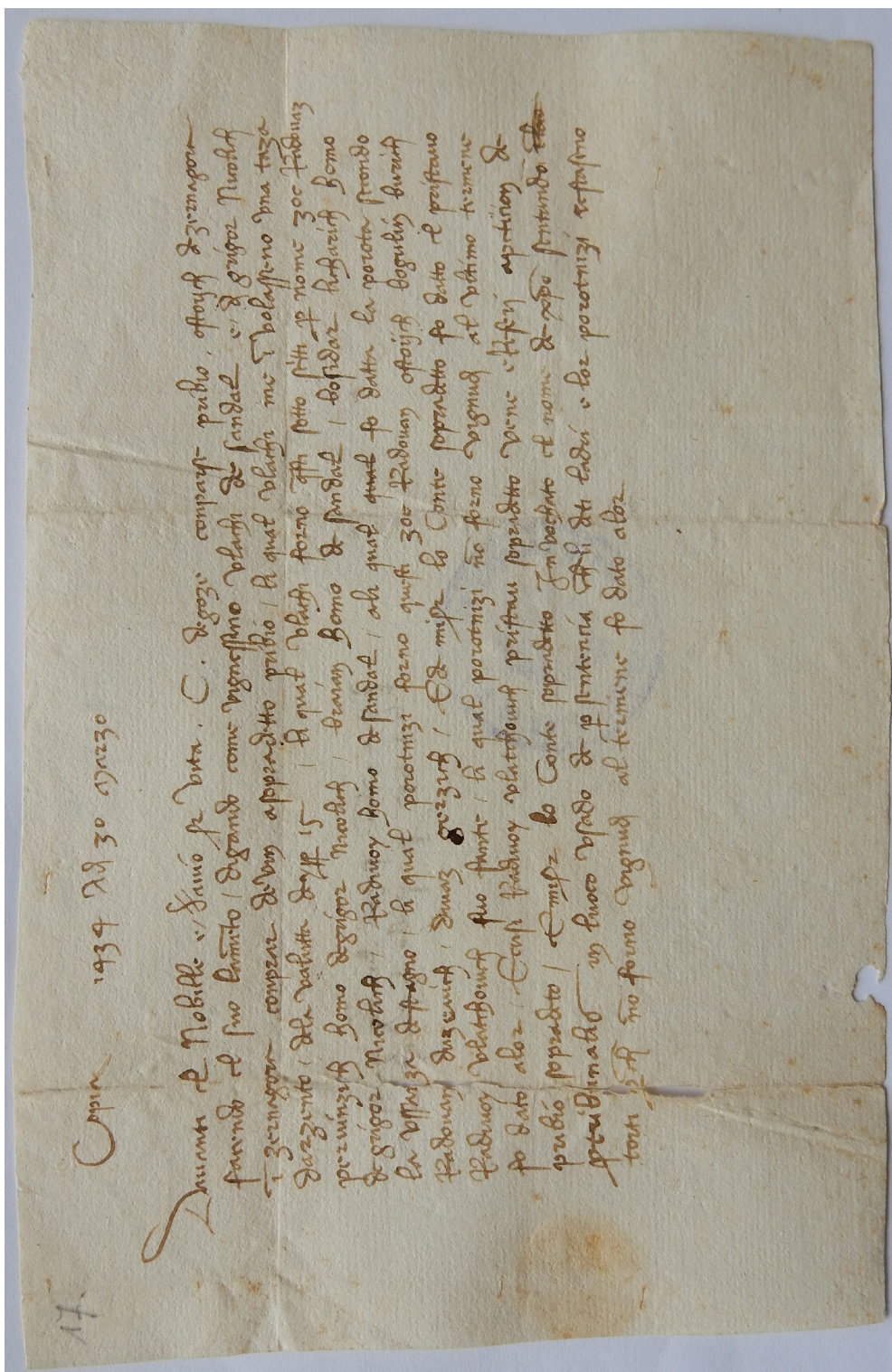
Регест: Прибио Остојић из Црне Горе на Пељешцу поднео је жалбу Вити Климином Гучетићу, стонском кнезу, наводећи да су му власи Сандаља Хранића и Гргура Вукосалића Николића, који су дошли да купе вино, отели средбрни суд вредан 15 перпера. У складу са обичајима, оформљена је порота, али како се оптужени и њихови поротници нису појавили, проглашени су кривим.

Copia, 1434 adi 30 marzo

Davanti el nobile e savio ser Vita C. de Goze conparse Pribio Ostoych de Zernagora facendo el suo lamento, digando come vignessino vlachi de Sandal e de Grigor Nicolich in Zernagora conprar de vin a sopradetto Pribio. Li qual vlachi me involasseno una taza d'arzeno dela valuta de yperperis 15. Li qual vlachi forno questi sotto scritti per nome, zoe: Radovaz Pervinzich, homo de Grigor Nicolich, Braian, homo de Sandal, Bosidar Licharich, homo de Grigor Nicolich, Radivoy, homo de Sandal, ali qual fo datta la porota secondo la usanza de Stagno. Li qual porotnizi forno questi, zoe: Radovan Ostoych, Bogulin Burich, Radovan Duzevich, Divaz Gorzich. Ed misser lo conte sopradetto fo dato el pristavo Radivoy Vlatchovich, suo fante. Li qual porotnizi non forno vignudi al ultimo termene fo dato alor. Ecusi Radivoy Vlatchovich, pristav sopradetto, vene e referi a petition de Pribio sopradeto. E misser lo conte sopradetto, invochato el nome de Christo, sentando pro tribunalis in luoco usado de per sentencia che li deti ladri e lor porotnizi restaseno torti perche non forno vignudi al termene fo dato alor.

На полеђини: Rezept a comite Stagni, die 23 ma[rc]ii 1435, pro Pribio Hostoych

(DAD, Miscellanea saeculi XV, 4, Varia I, Processus, 17)

Слика 8: Документ бр. 6, recto

Слика 9: Документ бр. 6, verso

Библиографија

- Čremošnik, G. (1976). *Studije za srednjovjekovnu diplomatiku i sigilografiju južnih Slavena*, Sarajevo: Akademija nauke i umjetnosti Bosne i Hercegovine.
- Ćirković, S. (1964). *Istorija srednjovekovne bosanske države*, Beograd: Srpska književna zadruga.
- Ćirković, S. (1989). Proizvodnja, zanat, tehnika u srednjovekovnoj srpskoj državi, *Opeke srpskih srednjovekovnih manastira*, Beograd: Srpska akademija nauka i umetnosti, 1–24.
- Ćošković, P. (2005). *Crkva bosanska u XV. stoljeću*, Sarajevo: Institut za istoriju.
- Dinić, M. (1959). Dubrovčani kao feudalci u Srbiji i Bosni, *Istorijski časopis*, 9–10, 139–149.
- Dinić, M. (1967). *Iz Dubrovačkog arhiva* III, Beograd: Srpska akademija nauka i umetnosti.
- Dinić, M. (1967a). *Humsko-trebinjska vlastela*, Beograd: Srpska akademija nauka i umetnosti.
- Fejić, N. (1981). Trgovina bosanskim robljem u Barceloni krajem XIV i početkom XV veka, *Istorijski časopis*, 28, 27–48.
- Janeković Römer, Z. (1999). *Okvir slobode. Dubrovačka vlastela između srednjovjekovlja i humanizma*, Zagreb–Dubrovnik: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku.
- Jireček, K. (1904). Die Mittelalterliche Kanzlei der Ragusaner, *Archiv für Slavische Philologie*, 26, 161–214.
- Jireček, K. (1951). *Trgovački drumovi i rudnici Srbije i Bosne u srednjem vijeku*, Sarajevo: Svjetlost.
- Jireček, K. (1952). *Istorija Srba* II. *Kulturna istorija*, Beograd: Naučna knjiga.
- Kapetanić N. i Vekarić, N. (1999). *Stanovništvo Konavala* 1, Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti.
- Kapetanić N. i Vekarić, N. (2002). *Konavoski rodovi (H–Pe)*, Zagreb–Dubrovnik: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku.
- Kolanović, J. i dr. (2006). *Pregled arhivskih fondova i zbirki Republike Hrvatske*. (sv. 1). Zagreb: Hrvatski državni arhiv.
- Kovačević, D. (1961). *Trgovina u srednjovekovnoj Bosni*, Sarajevo: Naučno društvo NR Bosne i Hercegovine.
- Kovačević Kojić, D. (1978). *Gradska naselja srednjovekovne bosanske države*, Sarajevo: Veselin Masleša.
- Kurtović, E. (2007). Dileme oko titule vojvode u srednjovekovnoj Bosni, *Godišnjak Centra za balkanološka ispitivanja ANUBiH*, 36, 243–261.
- Kurtović, E. (2008). Dubravčići, vlasi Ugarcu sa područja Ljubomira, *Istorijski časopis*, 57, 107–122.
- Kurtović, E. (2009). *Veliki vojvoda bosanski Sandalj Hranić Kosača*, Sarajevo: Institut za istoriju.

- Kurtović, E. (2010). Iz historije pčelarstva u srednjem vijeku (Košnice, pčele i med na uzgoju i u pljačkama u Dubrovniku i dubrovačkom zaleđu), *Prilozi*, 39, 11–30.
- Kurtović, E. (2011). Iz historije vlaha Predojevića, *Godišnjak Centra za balkanološka ispitivanja*, 40, 243–254.
- Kurtović, E. (2011a). Seniori hercegovačkih vlaha, *Hum i Hercegovina kroz povijest. Zbornik radova*, Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 647–695.
- Kurtović, E. (2013). „Ad usum boni pasculatoris et boni viri“ (Uzgoj konja u dubrovačkom zaleđu kroz prizmu ugovora o uzgoju), *Spomenica Ibrahima Karabegovića*, Sarajevo: Institut za istoriju, 35–68.
- Kurtović, E. (2013a). Magarci u dubrovačkom zaleđu, *Inicijal. Časopis za srednjovekovne studije*, 1, 137–159.
- Kurtović, E. (2014). *Konj u srednjovjekovnoj Bosni*, Sarajevo: Univerzitet.
- Kurtović, E. (2015). Trgovci iz Prače u knjigama zaduženja 1369–1524. godine, *Građa Arhiva Bosne i Hercegovine*, 6–7, 109–154.
- Kurtović, E. (2016). Utvičići iz Foče (bosansko ili dubrovačko porijeklo?), *Prilozi*, 45, 13–39.
- Kurtović, E. (2017). *Izvori za historiju srednjovjekovne Bosne (Ispisi iz knjiga zaduženja Državnog arhiva u Dubrovniku 1365–1521) I/1–2*, Sarajevo: Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine.
- Kurtović, E. (2019). *Arhivska građa za historiju srednjovjekovne Bosne (Ispisi iz knjiga kancelarije Državnog arhiva u Dubrovniku 1341–1526) 1–3*, Sarajevo: Institut za historiju, Historijski arhiv.
- Kurtović E. i Filipović, E. O. (2011). Četiri bosanska Sokola, *Pregled. Časopis za društvena pitanja*, 32, 83–114.
- Lučić, J. (1967). Neobjavljene isprave i akti XIII stoljeća iz dubrovačkog arhiva, *Arhivski vjesnik*, 10, 117–133.
- Lučić, J. (1970). Neobjavljene isprave i akti XIII stoljeća iz dubrovačkog arhiva (II dio), *Arhivski vjesnik*, 13, 381–395.
- Lučić, J. (1972). Neobjavljene isprave i akti XIII stoljeća iz Dubrovačkog arhiva, *Arhivski vjesnik*, 15, 55–68.
- Lučić, J. (1973). Neobjavljene isprave i akti XIII stoljeća iz Dubrovačkog arhiva, *Arhivski vjesnik*, 16, 109–122.
- Lučić, J. (1975). Miscellanea saeculi XIV ex Archivio Ragusii (Dubrovnik), Lastovo, I dio, *Arhivski vjesnik*, 17–18, 67–78.
- Lučić, J. (1977). Miscellanea saeculi XIV ex Archivio Ragusii (Dubrovnik) Lastovo II. dio, *Arhivski vjesnik*, 19–20, 240–247.
- Lučić, J. (1979). Miscellanea saeculi XIV. ex Archivio Ragusii (Dubrovnik), *Arhivski vjesnik*, 21–22, 323–330.
- Lučić, J. (1985). Miscellanea saeculi XIV ex archivio Ragusii (Dubrovnik). IV Dubrovnik i naše područje, *Arhivski vjesnik*, 28, 45–54.
- Lučić, J. (1987). Miscellanea saeculi XIV ex Archivio Ragusii (Dubrovnik). V Naši i drugi

- krajevi, *Arhivski vjesnik*, 30, 127–133.
- Marinović, A. (1973). *I pubblici registri fondiari nella Repubblica di Dubrovnik nel Medio Evo*, *Studi Veneziani*, 15, 135–176.
- Miklosich, F. (1858). *Monumenta Serbica spectantia historiam Serbiae, Bosnae, Ragusii*, Vienna: apud Gulielmum Braumüller.
- Nedeljković, B. M. (1964). Dubrovčani u svatovima kneza Lazara Đurđevića, *Zbornik Filozofskog fakulteta u Beogradu*, 8/2, 479–523.
- Nedeljković, B. M. (1978). Mešovita porota. (Dubrovačka dokumenta XIV i XV veka o pograničnoj poroti), *Mešovita građa – Miscellanea*, 6, 9–180.
- Nilević, B. (1990). *Srpska pravoslavna crkva u Bosni i Hercegovini do obnove Pečke patrijaršije 1557. godine*, Sarajevo: Veselin Masleša.
- Peco, A. (1987). *Iz jezičke teorije i prakse*, Beograd: Naučna knjiga.
- Pešorda Vardić, Z. (2012). *U predvorju vlasti: dubrovački antunini u kasnom srednjem vijeku*, Zagreb–Dubrovnik: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku.
- Pucić, M. (1858). *Spomenici srpski* (Vol. I). Beograd.
- Pucić, M. (1862). *Spomenici srpski* (Vol. II). Beograd.
- Radonić, J. (1934). *Dubrovačka akta i povelje I/1–I/2*, Beograd: Srpska kraljevska akademija.
- Sindik, I. (1926). *Dubrovnik i okolina*, Beograd: Srpska kraljevska akademija.
- Stipišić, J. (1972). *Pomoćne povijesne znanosti u teoriji i praksi*, Zagreb: Školska knjiga.
- Stojanović, Lj. (1929–1934). *Stare srpske povelje i pisma I/1–I/2*, Beograd–Sremski Karlovci: Srpska kraljevska akademija.
- Šoljić, A. Šundrica, Z. i Veselić, I. (2002). *Statut grada Dubrovnika sastavljen godine 1272*, Dubrovnik: Državni arhiv.
- Tošić, Đ. (1982). Stanovništvo srednjovjekovnog trga Drijeva, *Prilozi*, 19, 75–104.
- Tošić, Đ. (1985). O krijumčarenju soli na Neretvi, *Tribunia*, 9, 25–30.
- Tošić, Đ. (1987). *Trg Drijeva u srednjem vijeku*, Sarajevo: Veselin Masleša.
- Tošić, Đ. (1988). Dubrovačka porodica Hranković, *Anali Zavoda za povijesne znanosti JAZU u Dubrovniku*, 26, 87–102.
- Tošić, Đ. (2001). Vojvoda Petar Pavlović. Prilog istoriji Bosne početkom XV vijeka, *Jugoslovenski istorijski časopis*, 1–2, 35–46.
- Tošić, Đ. (2010). Ispolica soli na Neretvi, *Spomenica akademika Marka Šunjića (1927–1998)*, Sarajevo: Filozofski fakultet, 91–102.
- Vego, M. (1982). *Postanak srednjovjekovne bosanske države*, Sarajevo: Svjetlost.
- Vekarić, N. (1996). *Pelješki rodovi (L–Ž)*, Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti.
- Vekarić, N. (2012). *Vlastela grada Dubrovnika 2. Vlasteoski rodovi (A–L)*, Zagreb–Dubrovnik: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku.
- Vekarić, N. (2012a). *Vlastela grada Dubrovnika 3. Vlasteoski rodovi (M–Z)*, Zagreb–Dubrovnik: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za povijesne znanosti

- u Dubrovniku.
- Vekarić, N. (2015). *Vlastela grada Dubrovnika 6. Odabrane biografije (Pi–Z)*, Zagreb–Dubrovnik: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku.
- Vekarić, S. (1967). Vijesti o nekim izumrlim porodicama peljeških pomoraca, *Pomorski zbornik*, 5, 489–500.
- Voje, I. (1976). *Kreditna trgovina u srednjovjekovnom Dubrovniku*, Sarajevo: Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine.
- Zilić, A. (2018). Pobuna u Konavlima i prateća razbojništva u sjeni pregovora oko dubrovačkog stjecanja Pavlovića dijela župe, *Hercegovina. Časopis za kulturno i historijsko naslijeđe*, 17, 59–94.
- Zovko, V. (2012). *Uloga poklisara u širenju teritorija Dubrovačke Republike na zaleđe (krajem 14. i početkom 15. stoljeća)* [neobjavljena doktorska disertacija], Zagreb: Filozofski fakultet.
- Živković, P. (1980). Kreditno-trgovačke veze Braila Tezalovića sa Dubrovčanima, *Zgodovinski časopis*, 34/3, 299–311.
- Živković, P. (1986). *Utjecaj primorskih gradova na ekonomsko-socijalne promjene u bosanskom društvu u 14. i 15. stoljeću (pojava građanske klase i novog plemstva)*, Tuzla: Univerzal.
- Živković, P. (1991–1992). Dubrovački rod Mikočić-Utvičić u Bosni tijekom 15. stoljeća, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 31/18, 163–178.

**SOME DOCUMENTS ON MEDIEVAL BOSNIA FROM
THE COLLECTION MISCELLANEA SAECULI XV OF
THE STATE ARCHIVES IN DUBROVNIK**

Neven Isailović

Institute of History, Belgrade

neven.isailovic@iib.ac.rs

Abstract: *The article contains the edition of six documents on the relations between medieval Dubrovnik (Ragusa) and Bosnia with commentary. All the documents derive from the collection Miscellanea saeculi XV (Miscellany of the 15th century), which is one of the understudied collections of the State Archives in Dubrovnik. The first three documents are notarial documents concerning the debts of Bosnian merchants from Foča (Radič Milovčić) and Prača (brothers Ozrislav and Zub Kranisaljić) to two wealthy citizens of Dubrovnik – Miltinus de Priboe and Anthoe de Butcho, issued between 1400 and 1402. The fourth document is a testimony to an investigation conducted in July 1417 concerning the sale (and resale) of slaves and smuggling of salt between the Dubrovnik territory and Bosnia in the area of the Drijeva market place. The fifth document is an unpublished part of the investigative process against John Zrieva, son of Lampre, conducted in June 1419 because he had accepted a landed possession in Konavle (Canali), given to him by vojvode Petar Pavlović, which included the village of Perkino Selo (Perchino Sello), along with the Nosanović family who lived in it. The sixth document is a testimony of the process (involving a jury) against two Vlachs of Grgur Vukosalić Nikolić and two Vlachs of Sandalj Hranić, who took a silver vessel (probably a platter) from Pribio Ostojić when they were visiting the settlement of Crna Gora in Pelješac Peninsula in 1434. These selected documents are a valuable source of data on economic and social history of medieval Bosnia and Dubrovnik, as well as on anthroponomy.*

Key words: *Bosnia, Dubrovnik (Ragusa), Prača, Drijeva (Narenta), Perkino Selo (Perchino Sello), Utvičići, Sandalj Hranić, Grgur Vukosalić Nikolić, salt, slaves.*